

Розділ 4. Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

4.1 Сутність та принципи митного регулювання ЗЕД

У практиці зовнішньоекономічної діяльності країн світу існує два рівні митного регулювання:

1. **Міжнародний** – передбачає здійснення такого регулювання через прийняття та виконання рішень спеціалізованих міжнародних організацій, таких як Світова організація торгівлі (СОТ), Міжнародний валютний фонд, Світовий банк реконструкції та розвитку та інші, які митне регулювання здійснюють шляхом встановлення основних принципів міжнародного митного регулювання.

2. **Національний** - опирається на відповідні закони та інші законодавчі акти свого національного законодавства.

До законодавчих актів України, що визначають її митну політику, відносять:

- **Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність»** (16.04.1991 № 959-ХІ, визначає принципи, суб'єкти та види ЗЕД, право на здійснення та регулювання ЗЕД, оподаткування та ліцензування ЗЕД, економічний захист, відповідальність та інформаційне забезпечення у сфері ЗЕД, правові режими ЗЕД, економічні відносини з іншими державами, розгляд спорів у ЗЕД);

- **Митний кодекс України** (від 13.03.2012 № 4495 - VI, визначає засади організації та здійснення митної справи в Україні, регулює економічні, організаційні, правові, кадрові та соціальні аспекти діяльності митної служби України; спрямований на забезпечення захисту економічних інтересів України, створення сприятливих умов для розвитку її економіки, захисту прав та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності та громадян, а також забезпечення додержання законодавства України з питань митної справи);

- **Закон України «Про митний тариф України»** (від 05.04.2001 № 2371-III, визначає порядок формування та застосування митного тарифу України при ввезенні на митну територію України та вивезенні за межі цієї території товарів та інших предметів встановлюється з метою обкладення митом зазначених товарів та інших предметів);

Детальніше розглянемо другий рівень митного регулювання, тобто митне регулювання на державному рівні.

Митно-тарифне регулювання – це відносини, що виникають між державою та суб'єктами ЗЕД з приводу умов перетинання

національного кордону товарами, капіталами, послугами, робочою силою; - це погодження регулювання питань, пов'язаних із встановленням митних податків, митних зборів, а також процедурами митного контролю, організацією діяльності органів митного контролю [121]

Митні відносини істотно впливають на характер міжнародних економічних відносин, а митна політика є могутнім інструментом регулювання зовнішньоекономічної діяльності і підтримки балансу інтересів країн світової спільноти.

Порядок переміщення через митний кордон України товарів та інших предметів, митне регулювання, пов'язане з установами мита й митних зборів, процедури митного контролю становлять митну справу.

Митна справа в Україні представляє собою політику держави, яка направлена на встановлення порядку та умов переміщення через митний кордон України товарів і предметів, стягування митних платежів.

Після прийняття Декларації про державний суверенітет Україна самостійно визначає митну політику, створює власну митну систему та здійснює митне регулювання на своїй території. Митне регулювання здійснюється відповідно до Митного кодексу, законів України та міжнародних договорів. Україна може вступати в митні союзи з іншими державами.

Митна справа є складовою зовнішньополітичної і зовнішньоекономічної діяльності України. У митній справі Україна додержується визнаних у міжнародних відносинах систем класифікації та кодування товарів, єдиної форми декларування експорту й імпорту товарів, митної інформації, інших міжнародних норм і стандартів.

Засади митної справи, у тому числі розміри податків і зборів та умови митного обкладення, спеціальні митні зони і митні режими на території України, перелік товарів, експорт, імпорт та транзит яких через територію України забороняється, визначаються виключно законами України та Митним Кодексом.

Державна митна справа здійснюється на основі принципів (ст. 8 МКУ): виключної юрисдикції України на її митній території; виключних повноважень митних органів України щодо здійснення державної митної справи; законності та презумпції невинуватості; єдиного порядку переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України; спрощення законної торгівлі; визнання рівності та правомірності інтересів усіх суб'єктів господарювання

незалежно від форми власності; додержання прав та охоронюваних законом інтересів осіб; заохочення добросовісності; гласності та прозорості; відповідальності всіх учасників відносин.

Територія України, над якими вона має виключну юрисдикцію щодо митної справи, становить єдину митну територію. Межі митної території України є митним кордоном України.

Загальна протяжність державного кордону України сьогодні становить 6993,63 км, з них [147]:

- сухопутна ділянка – 5638,63 км;
- морська ділянка – 1355 км;
- по Чорному морю – 1056,5 км;
- по Азовському морю – 249,5 км;
- по Керченській протоці – 49 км.

Із суміжними країнами:

- Республіка Польща – 542,39 км (у т.ч. річкова 187,3 км);
- Словацька Республіка – 98,5 км (у т.ч. річкова 2,3 км);
- Угорська Республіка – 136,7 км (у т.ч. річкова 85,1 км);
- Республіка Молдова – 1222 км (у т.ч. річкова 267 км);
- Румунія – 613,8 км (у т.ч. річкова 292,2 км, морська 33 км);
- Російська Федерація – 2295,04 км (у т.ч. сухопутна 1974,04, морська 321 км);
- Республіка Білорусь – 1084,2 км (у т.ч. річкова 325,9 км).

Регулювання митною справою України здійснює:

- **Верховна рада України** (напрями митної політики; розміри мита та умови митного обкладання; митні режими; перелік товарів заборонених до ввозу-вивозу);

- **Кабінет Міністрів України** (здійснення митної політики; встановлення розмірів митних зборів; проведення переговорів та укладання міжнародних договорів України; координацію діяльності міністерств з питань митної справи);

Безпосереднє здійснення державної митної справи покладається на **митну службу України**, призначенням якої є створення сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічної діяльності, забезпечення безпеки суспільства, захист митних інтересів України.

4.2 Митні органи України: структура, завдання, функції

Митна служба України є складовою частиною системи органів виконавчої влади України і складається з митних органів, митних

організацій, а також спеціалізованих навчальних закладів та науково-дослідної установи митної служби України, створена для спрямування, координації та контролю за діяльністю митних органів та організацій щодо виконання законодавства України з питань митної справи.

Реалізуючи митну політику України, митна служба України виконує такі основні **завдання** (ст. 544 МКУ):

1) забезпечення правильного застосування, неухильного дотримання та запобігання невиконанню вимог законодавства України з питань державної митної справи;

2) забезпечення виконання зобов'язань, передбачених міжнародними договорами України з питань державної митної справи, укладених відповідно до закону;

3) створення сприятливих умов для полегшення торгівлі, сприяння транзитові, збільшення товарообігу та пасажиропотоку через митний кордон України;

4) здійснення митного контролю та виконання митних формальностей щодо товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України, у тому числі на підставі електронних документів (електронне декларування), за допомогою технічних засобів контролю тощо;

5) аналіз та управління ризиками з метою визначення форм та обсягів митного контролю;

6) забезпечення справляння митних платежів, контроль правильності обчислення, своєчасності та повноти їх сплати, застосування заходів щодо їх примусового стягнення у межах повноважень, визначених Митним Кодексом, Податковим кодексом України та іншими актами законодавства України;

7) застосування передбачених законом заходів митно-тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, здійснення контролю за дотриманням усіма суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та громадянами встановлених законодавством заборон та обмежень щодо переміщення окремих видів товарів через митний кордон України; здійснення заходів щодо недопущення переміщення через митний кордон України товарів, на які встановлені заборони та/або обмеження щодо переміщення через митний кордон України, а також товарів, які не відповідають вимогам якості та безпеки;

8) здійснення контролю за дотриманням правил переміщення валютних цінностей через митний кордон України;

9) сприяння захисту прав інтелектуальної власності, вжиття заходів щодо запобігання переміщенню через митний кордон України

товарів з порушеннями охоронюваних законом прав інтелектуальної власності;

10) запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних правил на всій митній території України;

11) здійснення в межах повноважень, визначених Митним Кодексом, контролю діяльності підприємств, які надають послуги з декларування товарів, перевезення та зберігання товарів, що переміщуються через митний кордон України чи перебувають під митним контролем, та здійснюють інші операції з такими товарами;

12) ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності;

13) ведення митної статистики та обмін даними митної статистики з митними органами інших країн;

14) проведення верифікації (встановлення достовірності) сертифікатів про походження товарів з України та видача у випадках, встановлених чинними міжнародними договорами, сертифікатів походження;

15) здійснення обміну документами та інформацією (у тому числі електронною) з іншими державними органами;

16) впровадження, розвиток та технічне супроводження інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем та технологій в державній митній справі, автоматизація митних процедур;

17) здійснення міжнародного співробітництва у сфері державної митної справи, залучення зовнішніх ресурсів для забезпечення діяльності митної служби України;

18) кінологічне забезпечення діяльності митної служби України;

19) управління об'єктами митної інфраструктури, розбудова митного кордону.

Митними органами є центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, спеціалізовані митні органи, митниці та митні пости.

Структура митної служби України наведена на рисунку 4.1. [145].

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, спрямовує, координує та контролює діяльність митниць, митних постів, спеціалізованих митних органів та митних організацій спеціалізованих навчальних закладів та науково-дослідної установи

митної служби України, в межах своїх повноважень видає накази, організує та контролює їх виконання (ст. 545 МКУ).

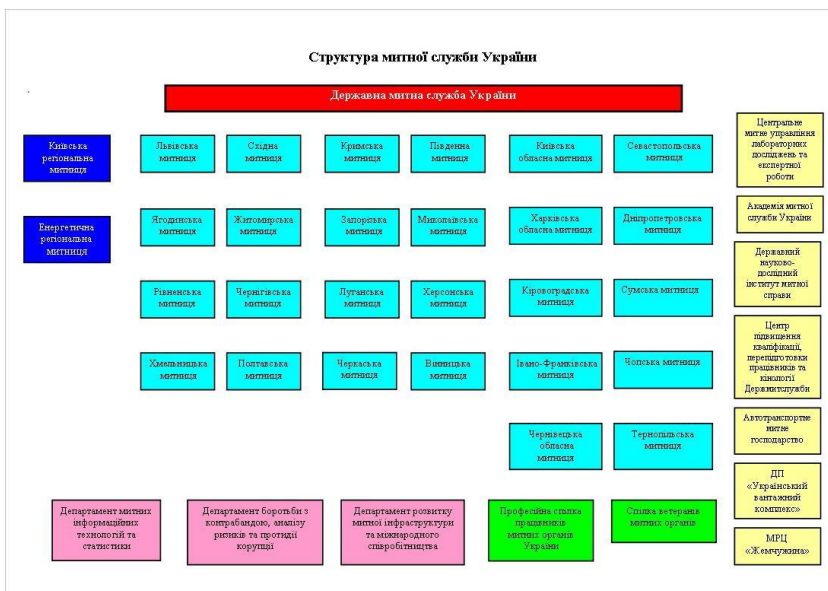

Рис. 4.1 Структура митної служби України

Митниця є митним органом, який у зоні своєї діяльності забезпечує виконання завдань, покладених на митну службу України.

Митний пост є митним органом, який входить до складу митниці як відокремлений структурний підрозділ і в зоні своєї діяльності забезпечує виконання завдань, покладених на митну службу України.

З метою ефективною реалізації митної політики митні органи здійснюють *багатофункціональну діяльність*, яка спрямована на [36]:

– вирішення *економічних завдань*, що досягається через:

- ✓ участь митних органів у захисті, в межах своєї компетенції економічних інтересів держави;
- ✓ забезпечення нарахування та справляння у повному обсязі мита, інших податків і зборів з товарів, які переміщуються через митний кордон України;
- ✓ своєчасне перерахування коштів, що надходять до державного бюджету;

- ✓ здійснення заходів щодо захисту інтересів національного споживача і недопущення ввезення на територію України неякісних товарів або товарів, що не відповідають чинним в Україні вимогам та стандартам;

– **регулювання митної діяльності**, що досягається шляхом організації застосування та вдосконалення засобів митного регулювання з урахуванням пріоритетів розвитку економіки держави. До таких засобів належать:

- ✓ засоби митно-тарифного та нетарифного регулювання; прийняття рішень щодо класифікації та кодування товарів відповідно до Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності;
- ✓ видання та скасування у випадках, передбачених законодавством, відповідних дозвільних документів;
- ✓ здійснення верифікації сертифікатів походження товарів тощо;
- ✓ забезпечення митними органами виконання зобов'язань, що зазначені у міжнародних угодах, укладених Україною;
- ✓ створення сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічної діяльності;
- ✓ ведення митної статистики зовнішньої торгівлі, спеціальної митної статистики та налагодження міжнародного співробітництва у сфері митної діяльності;

– **здійснення контролю за додержанням законодавства** у сфері митної діяльності, що досягається шляхом здійснення:

- ✓ контролю за дотриманням суб'єктами господарської діяльності та громадянами порядку переміщення товарів та інших предметів через митний кордон України;
- ✓ митного контролю, митного оформлення товарів та інших предметів, що переміщуються через митний кордон України та удосконалення форм і методів їх здійснення,
- ✓ контролю за доставкою товарів та інших предметів, що перебувають під митним контролем,
- ✓ контролю за діяльністю митних брокерів, митних перевізників, митних ліцензійних складів, складів тимчасового зберігання та магазинів безмитної торгівлі,
- ✓ комплексного контролю за валютними операціями, контролю за забезпеченням охорони державної таємниці, контролю за діяльністю підпорядкованих митних органів;

– **вирішення правоохоронних завдань**, що досягається шляхом:

- ✓ здійснення запобіжних заходів, спрямованих на профілактику митних правопорушень;
- ✓ виявлення та припинення фактів учинення митних правопорушень;
- ✓ здійснення провадження в справах про порушення митних правил, здійснення дізнання в справах про контрабанду та розгляду звернень суб'єктів господарювання і громадян з питань своєї діяльності.

Таким чином, функції, які виконують митні органи, можна класифікувати так: фіскальна; регулятивна; правова; статистична; контролююча у сфері митних відносин; законодавча; контролююча у сфері валютних відносин [56].

Також митні органи в межах своєї компетенції представляють інтереси держави в судах під час розгляду справ за позовами юридичних осіб та громадян.

Міжнародне співробітництво в галузі митної справи. Відповідно до міжнародних угод, укладених в установленому законом порядку, митними органами України спільно з митними органами суміжних держав може здійснюватися:

- 1) створення спільних пунктів пропуску на митному кордоні України;
- 2) проведення спільного контролю у пунктах пропуску на митному кордоні України;
- 3) узгоджене застосування процедур митного контролю, митного оформлення та взаємне визнання документів, що використовуються митними органами для здійснення митних процедур;
- 4) проведення спільних заходів, спрямованих на запобігання, виявлення і припинення контрабанди та порушень митних правил;
- 5) проведення інших спільних одноразових чи постійних заходів з питань, що відповідно до Митного Кодексу та інших актів законодавства України належать до компетенції митних органів.

Україні є членом таких міжнародних/регіональних організацій: Всесвітня Митна Організація (ВМО), Світова Організація Торгівлі (СОТ), Організація Чорноморського Економічного Співробітництва (ОЧЕС), ГУАМ, СНД

Міжнародні конвенції з митної справи, у яких приймає участь Україна. Конвенції ВМО:

- Конвенція про створення Ради Митного Співробітництва;
- Конвенція про Гармонізовану систему опису та кодування товарів;

- Конвенція про тимчасове ввезення (Стамбульська Конвенція);
 - Міжнародна конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур (оновлена Кіотська Конвенція);
 - Міжнародна Конвенція про взаємну адміністративну допомогу у відверненні, розслідуванні та припиненні порушень митного законодавства (Найробійська Конвенція);
 - Конвенція про контейнери.
- Угоди та Конвенції СЕК ООН з питань транспорту:*
- Митна конвенція про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенція МДП);
 - Міжнародна конвенція про узгодження умов проведення контролю вантажів на кордонах;
 - Угода про міжнародні перевезення швидкопсувних харчових продуктів та про спеціальні транспортні засоби, які призначені для цих перевезень (УПШ).

4.3 Завдання, форми та види здійснення митного контролю

Одним з головних завдань митних органів є здійснення митного контролю, тобто, контролю за виконанням законодавства України про митну справу. Митний контроль є сукупністю заходів, що здійснюються митними органами в межах своїх повноважень з метою забезпечення додержання норм Митного Кодексу, законів та інших нормативно-правових актів з питань державної митної справи, міжнародних договорів України, укладених у встановленому законом порядку. Митний контроль здійснюється з метою забезпечення дотримання державними органами, підприємствами та їх посадовими особами, а також громадянами порядку переміщення через митний кордон України товарів та інших предметів.

Митне оформлення та митний контроль здійснюються особовим складом підрозділів регіональних митниць, митниць, і є його повсякденною роботою. Як і будь-яка діяльність, робота з виконання митного контролю та митного оформлення потребує належної організації. Тобто, всі операції, які здійснюються в процесі митного оформлення та контролю, мають бути належним чином упорядковані й відображені в нормативних актах (документах), технологічних схемах, порядках, що визначають правову основу та послідовність дій співробітників митниці. Така робота проводиться в митних органах України Управлінням організації митного контролю Держмитслужби

України та відділами організації митного контролю регіональних митниць. У митницях функція з організації митного контролю покладається на одного із заступників начальника митниці або на один чи декілька спеціально створені підрозділи (відділ, сектор).

Управління організації митного контролю Державної митної служби України підпорядковується заступнику Голови ДМСУ, відділ організації митного контролю регіональної митниці - начальнику регіональної митниці та одному із його заступників. Структура Управління організації митного контролю затверджується Головою ДМСУ, відділу організації митного контролю - начальником регіональної митниці.

Основними *завданнями* і *напрямами* організації митного контролю є:

- підготовка проектів законодавчо-нормативних актів з питань організації та розвитку митної інфраструктури;
- аналіз діючих та впровадження передових форм і методів митного контролю та заходів підвищення їх ефективності;
- запровадження технологій митного контролю та митного оформлення;
- організація взаємодії митних органів (підрозділів) зі службами прикордонного, санітарного, фітосанітарного, радіологічного, ветеринарного, екологічного контролю, іншими контрольними службами та правоохоронними органами при здійсненні митного контролю;
- розробка і запровадження нових систем захисту результатів митного оформлення;
- удосконалення видів особистих митних забезпечень, форм їх застосування.

Митний контроль проводиться шляхом (форми визначені ст. 336 МКУ):

- 1) перевірки документів та відомостей, які надаються митним органам під час переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України;
- 2) митного огляду (огляду та переогляду товарів, транспортних засобів комерційного призначення, огляду та переогляду ручної поклажі та багажу, особистого огляду громадян);
- 3) обліку товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України;
- 4) усного опитування громадян та посадових осіб підприємств;
- 5) огляду територій та приміщень складів тимчасового зберігання, митних складів, вільних митних зон, магазинів безмитної

торгівлі та інших місць, де знаходяться товари, транспортні засоби комерційного призначення, що підлягають митному контролю;

6) перевірки обліку товарів, що переміщуються через митний кордон України та/або перебувають під митним контролем;

7) проведення документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи, у тому числі своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів;

8) направлення запитів до інших державних органів, установ та організацій, уповноважених органів іноземних держав для встановлення автентичності документів, поданих митному органу.

Порядок здійснення митного контролю визначається Кабінетом Міністрів України відповідно до норм Митного кодексу.

Товари, що переміщуються через митний кордон України, крім митного контролю можуть підлягати таким **видам контролю** (ст. 319 Митного Кодексу України): санітарно-епідеміологічному, ветеринарному, фітосанітарному, радіологічному, екологічному контролю та контролю за переміщенням культурних цінностей. Митні органи взаємодіють з органами державної влади, що здійснюють зазначені види контролю, в порядку, встановленому законодавством України.

Митне оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України, завершується тільки після здійснення встановлених законодавством України необхідних для цього товару зазначених видів контролю.

4.4 Характеристика митних режимів

Сукупність норм чинного законодавства, що визначають порядок переміщення товарів та послуг через митний кордон і обсяг митних процедур, які при цьому проводяться, залежно від мети такого переміщення, становлять **митний режим**.

Відповідно до того, з якою метою здійснюється переміщення товарів через митний кордон, в Україні запроваджено такі види митного режиму (розділ V МКУ): імпорт; реімпорт; експорт; реекспорт; транзит; тимчасове ввезення, тимчасове вивезення; митний склад; вільна митна зона; безмитна торгівля; переробка на митній території; переробка за межами митної території; знищення або руйнування; відмова на користь держави.

Декларант самостійно визначає митний режим товарів і транспортних засобів, які переміщуються через митний кордон

України, відповідно до мети їх переміщення та на підставі документів, що подаються митному органу на здійснення митного контролю та митного оформлення.

Розглянемо детальніше характеристики наведених вище митних режимів (таблиця 4.1).

Таблиця 4.1

Характеристика видів митних режимів

Сутність митного режиму	Основні вимоги та умови використання митного режиму
Імпорт (випуск для вільного обігу) – це митний режим, відповідно до якого іноземні товари після сплати всіх митних платежів, встановлених законами України на імпорт цих товарів, та виконання усіх необхідних митних формальностей випускаються для вільного обігу на митній території України.	<ul style="list-style-type: none"> - передбачає сплату податків і зборів, які обкладаються товари під час ввезення на митну територію України відповідно до законів України; - дотримання вимог, передбачених законом, щодо заходів нетарифного регулювання та інших обмежень.
Реімпорт – це митний режим, відповідно до якого товари, що були вивезені або оформлені для вивезення за межі митної території України, випускаються у вільний обіг на митній території України зі звільненням від сплати митних платежів, встановлених законами України на імпорт цих товарів, та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.	<p>У митний режим реімпорту можуть бути поміщені товари, які:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) були вивезені за межі митної території України у митному режимі тимчасового вивезення та ввозяться на цю територію до завершення строку дії цього митного режиму у тому самому стані, в якому вони були вивезені, крім природних змін; 2) були вивезені за межі митної території України у митному режимі переробки за межами митної території та ввозяться на цю територію до завершення строку дії цього митного режиму у тому самому стані, в якому вони були вивезені; 3) були поміщені у митний режим експорту (остаточного вивезення) і повертаються особі, що їх експортувала, у зв'язку з невиконанням (неналежним виконанням) умов зовнішньоекономічного договору, згідно з яким ці товари поміщувалися у режим експорту, або з інших обставин, що перешкоджають виконанню цього договору, якщо ці товари: <ul style="list-style-type: none"> а) повертаються на митну територію України у строк, що не перевищує шести місяців з дати вивезення їх за межі цієї території у митному режимі експорту; б) перебувають у такому самому стані, в якому вони оформлені у митний режим експорту, крім природних.
Експорт (остаточне вивезення) – це митний режим, відповідно до якого	- передбачає сплату податків і зборів, встановлених на експорт товарів;

українські товари випускаються для вільного обігу за межами митної території України без зобов'язань щодо їх зворотного ввезення.	- подання митному органу документів, що засвідчують підстави та умови вивезення товарів за межі митної території України.
Реекспорт – це митний режим, відповідно до якого товари, що були раніше ввезені на митну територію України або на територію вільної митної зони, вивозяться за межі митної території України без сплати вивізного мита та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.	<p>Митний режим реекспорту може бути застосований до товарів, які при ввезенні на митну територію України мали статус іноземних та:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) після ввезення на митну територію України перебували під митним контролем та не були поміщені у митний режим; 2) були поміщені у митний режим тимчасового ввезення та вивозяться за межі митної території України у тому самому стані, в якому вони були ввезені на митну територію України, крім природних змін; 3) були поміщені у митний режим переробки на митній території та вивозяться за межі митної території України у тому самому стані, в якому вони були ввезені на митну територію України, крім природних змін; 4) були поміщені у митний режим митного складу та вивозяться за межі митної території України у тому самому стані, в якому вони були ввезені на митну територію України, крім природних змін їх якісних та/або кількісних характеристик за нормальних умов транспортування та зберігання; 5) були поміщені у митний режим імпорту і повертаються нерезиденту – стороні зовнішньоекономічного договору, згідно з яким ці товари поміщувалися у цей режим, у зв'язку з невиконанням (неналежним виконанням) умов цього договору або з інших обставин, що перешкоджають його виконанню, якщо ці товари: <ol style="list-style-type: none"> а) вивозяться протягом шести місяців з дати поміщення їх у митний режим імпорту; б) перебувають у тому самому стані, в якому вони були ввезені на митну територію України, крім природних; б) визнані помилково ввезеними на митну територію України.
Транзит – це митний режим, відповідно до якого товари та/або транспортні засоби комерційного призначення переміщуються під митним контролем між двома митними органами України або	<p>- товари, що переміщаються транзитом мають перебувати у незмінному стані;</p> <p>- повинні бути доставленими у митний орган призначення до закінчення строку, визначеного статтею 95 Митного Кодексу</p>

<p>в межах зони діяльності одного митного органу без будь-якого використання цих товарів, без сплати митних платежів та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.</p>	<p>- у випадках, визначених Кабінетом Міністрів України переміщуватись встановленими маршрутами та шляхами.</p>
<p>Тимчасове ввезення – це митний режим, відповідно до якого іноземні товари, транспортні засоби комерційного призначення ввозяться для конкретних цілей на митну територію України з умовним повним або частковим звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності і підлягають реєкспорту до завершення встановленого строку без будь-яких змін, за винятком звичайного зносу в результаті їх використання.</p>	<p>- обґрунтування підстав тимчасового ввезення товарів на митну територію України; - зобов'язання про зворотне вивезення товарів; - подання дозволу відповідного компетентного органу на тимчасове ввезення товарів - забезпечення дотримання вимог митного режиму тимчасового ввезення.</p>
<p>Тимчасове вивезення – це митний режим, відповідно до якого українські товари або транспортні засоби комерційного призначення вивозяться за межі митної території України з умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності і підлягають реїмпорту до завершення встановленого строку без будь-яких змін, за винятком звичайного зносу в результаті їх використання.</p>	<p>- обґрунтування підстав тимчасового вивезення товарів на митну територію України; - зобов'язання про реїмпорт товарів; - подання дозволу відповідного компетентного органу на тимчасове вивезення товарів</p>
<p>Митний склад – це митний режим, відповідно до якого іноземні або українські товари зберігаються під митним контролем із умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.</p>	<p>- режим митного складу може застосовуватись щодо будь-яких товарів, за винятком товарів, заборонених до ввезення (вивезення) з території України; - строк зберігання товарів в режимі митного складу не може перевищувати 1095 днів, підкацюзних товарів – 365 днів; - з товарами можуть проводитись операції, необхідні для їх продажу.</p>
<p>Вільна митна зона – це митний режим, відповідно до якого іноземні товари ввозяться на територію вільної митної зони та вивозяться з цієї території за межі митної території України із звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної</p>	<p>- вільні зони створюються відповідно до законодавства України; - здійснюється постійний контроль та нагляд за кордонами спеціальних митних зон, а також за доступом до них; - здійснюється перевірка товарів, що перебувають у вільних митних зонах.</p>

<p>діяльності, а українські товари ввозяться на територію вільної митної зони із оподаткуванням митними платежами та застосуванням заходів нетарифного регулювання.</p>	
<p>Безмитна торгівля – це митний режим, відповідно до якого товари, не призначені для вільного обігу на митній території України, знаходяться та реалізуються для вивезення за межі митної території України під митним контролем у пунктах пропуску через державний кордон України, відкритих для міжнародного сполучення, та на повітряних і водних транспортних засобах комерційного призначення, що виконують міжнародні рейси, з умовним звільненням від оподаткування митними платежами, установленими на імпорт та експорт таких товарів, та без застосування до них заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, у тому числі видів контролю, зазначених у частині першій статті 319 Митного Кодексу</p>	<ul style="list-style-type: none"> - строк перебування товарів у режимі магазину безмитної торгівлі - протягом всього строку їх придатності для споживання та/або використання - власник магазину зобов'язаний своєчасно декларувати митному органу товари що надходять та вибувають з магазину, дотримуватись положень Митного Кодексу та інших законодавчих актів України щодо умов діяльності магазинів безмитної торгівлі.
<p>Переробка на митній території – це митний режим, відповідно до якого іноземні товари піддаються у встановленому законодавством порядку переробці без застосування до них заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, за умови подальшого реекспорту продуктів переробки.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - цей режим здійснюється з дозволу митного органу відповідно до положень Митного Кодексу та інших законів України; - строк переробки товарів на митній території України встановлюється митним органом у кожному випадку під час видачі дозволу підприємству, виходячи з тривалості процесу переробки товарів, але загальний строк переробки не може перевищувати 365 днів; - операції переробки товарів включають: монтаж, збирання, монтування та налагоджування, ремонт, відновлення та регулювання.
<p>Переробка за межами митної території – це митний режим, відповідно до якого українські товари піддаються у встановленому законодавством порядку переробці за межами митної території України без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, за умови повернення цих товарів або продуктів їх переробки на митну</p>	<ul style="list-style-type: none"> - вивезення товарів для переробки виконується з дозволу митного органу на основі положень Митного Кодексу України; - строк переробки товарів за межами митної території України встановлюється митним органом у кожному випадку під час надання дозволу підприємству-резиденту, виходячи з тривалості процесу переробки товарів та розпорядження продуктами їх переробки, але загальний

територію України у митному режимі імпорту.	строк переробки не може перевищувати 365 днів; – митні органи здійснюють контроль за обов'язковим обсягом виходу продуктів переробки, про що зазначається в договорі (контракті) на переробку.
Знищення або руйнування – це митний режим, відповідно до якого іноземні товари під митним контролем знищуються або приводяться у стан, який виключає можливість їх використання, з умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами, установленими на імпорт цих товарів, та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.	– дія цього режиму допускається з письмового дозволу митного органу, який надається за умови наявності дозволів інших органів державної влади; – знищення або руйнування товарів здійснюється за рахунок їх власника.
Відмова на користь держави – це митний режим, відповідно до якого власник відмовляється від іноземних товарів на користь держави без будь-яких умов на свою користь.	– у цьому режимі не нараховуються і не справляються податки та збори, а також не застосовуються заходи нетарифного регулювання.

4.5 Товарна номенклатура ЗЕД

Введемо наступні позначення: ТН ЗЕД - Товарна Номенклатура Зовнішньоекономічної діяльності; УКТЗЕД - Український класифікатор товарів зовнішньоекономічної діяльності.

У всьому світі виробляється дуже великий асортимент продукції, який може стати об'єктами експорту або імпорту. Для однозначного застосування мір тарифного й нетарифного регулювання до тих або інших товарів у різних країнах Всесвітньою Митною Організацією (ВМО) була розроблена Гармонізована система кодування й класифікації товарів (Брюссель, 14 червня 1983 року). Гармонізована Система включає опис всіх фізичних товарів (крім послуг, прав використання тощо), вона постійно змінюється й доповнюється (перше видання Гармонізованої системи було опубліковано в 1988 році, друге в 1992, третє в 1996 році). На базі Гармонізованої системи кодування й класифікації товарів створені національні Номенклатури більшості країн. В Україні така система називається УКТЗЕД - Український класифікатор товарів зовнішньоекономічної діяльності, який був створений на базі ТН ЗЕД, що діяла до 2004 року.

В УКТЗЕД товари систематизовано за розділами, групами, товарними позиціями, товарними підпозиціями, найменування і цифрові коди яких уніфіковано з Гармонізованою системою опису та кодування товарів.

Для докладнішої товарної класифікації використовується сьомий, восьмий, дев'ятий та десятий знаки цифрового коду.

Структура десятизнакового цифрового кодового позначення товарів в УКТЗЕД включає код групи (перші два знаки), товарної позиції (перші чотири знаки), товарної підпозиції (перші шість знаків), товарної категорії (перші вісім знаків), товарної підкатегорії (десять знаків).

Митні органи класифікують товари, тобто відносять товари до класифікаційних групувань, зазначених в УКТЗЕД. Рішення митних органів щодо класифікації товарів для митних цілей є обов'язковими для підприємств і громадян.

4.6 Порядок митного оформлення товарів

Митне оформлення – виконання митних формальностей, необхідних для випуску товарів, транспортних засобів комерційного призначення

Відповідно до ст. 246 Митного Кодексу України (МКУ) Метою митного оформлення є забезпечення дотримання встановленого законодавством України порядку переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, а також забезпечення статистичного обліку ввезення на митну територію України, вивезення за її межі і транзиту через її територію товарів. Митне оформлення здійснюється посадовими особами митного органу.

Операції митного оформлення, порядок їх здійснення, а також форми митних декларацій та інших документів, що застосовуються під час митного оформлення товарів і транспортних засобів, визначаються Кабінетом Міністрів України.

Митне оформлення здійснюється:

- в місцях розташування відповідних підрозділів митних органів протягом робочого часу, встановленого для цих органів;
- в будь-якому митному органі з пред'явленням їх цьому орган (ст.. 247 МКУ);
- митним органом, як правило, протягом чотирьох робочих годин з часу пред'явлення товарів і транспортних засобів, що

підлягають митному оформленню, подання митної декларації та всіх необхідних документів і відомостей (ст. 255 МКУ);

- розпочинається з моменту подання митному органу декларантом або уповноваженою ним особою митної декларації або документа, який відповідно до законодавства її замінює, та документів, необхідних для митного оформлення, а в разі електронного декларування – з моменту отримання митним органом від декларанта або уповноваженої ним особи електронної митної декларації або електронного документа, який відповідно до законодавства замінює митну декларацію (ст. 248 МКУ).

Митне оформлення у пунктах пропуску через державний кордон України здійснюється цілодобово. Встановлюється персональна відповідальність посадової особи митниці за неправомірні затримки митного оформлення. (ст. 94 МКУ)

Порядок митного оформлення товарів працівниками митних органів такий:

1. Перевіряється наявність усіх документів, необхідних для митного оформлення товарів.

2. Перевіряється відповідність заповнення декларації вимогам, передбаченим у чинних нормативних актах, що регулюють порядок заповнення вантажної митної декларації.

3. Перевіряється правильність нарахування і сплати митних платежів і податків.

4. При перевірці правильності заповнення декларації використовуються відомості, що містяться в супровідних, транспортних, комерційних та інших документах, а також результати митного огляду.

5. По закінченні митного оформлення митний орган реєструє декларацію та додаткові аркуші і присвоює їй відповідний номер, який проставляється в декларації.

6. За результатами митного оформлення працівник митного органу проставляє штамп у декларації і засвідчує її особистою номерною печаткою.

Митне оформлення відбувається після декларування товарів і майна та їх пред'явлення декларантом або транспортною організацією до митного оформлення. Декларування товарів підприємствами здійснюється самостійно або на договірній основі через організації, визнані митницями як декларанти.

Спеціальні спрощення митного оформлення.

Митний Кодекс у редакції 2012 року вводить поняття - «Уповноважений економічний оператор» (гл.2 МКУ) - підприємство,

створене відповідно до законодавства України, яке здійснює зовнішньоекономічну діяльність протягом не менше трьох років; не має невиконаних зобов'язань із сплати митних платежів та пені, заборгованості відповідно до податкового законодавства; не містить в історії своєї діяльності факти притягнення посадових осіб до адміністративної відповідальності за порушення митних правил за статтями 472, 482-485 Митного Кодексу; використовує таку систему обліку товарів, яка дає змогу порівнювати документи і відомості, що надаються митним органам при здійсненні митного контролю та митного оформлення, з документами і відомостями про провадження господарської діяльності тощо (ст.14 МКУ). Зазначене підприємство має право користуватися спеціальними спрощеннями:

- за сертифікатом щодо надійності і безпеки: зменшений обсяг відомостей, які необхідно надати митному органу до прибуття на митну територію України та/або вибуття за межі митної території України товарів, транспортних засобів комерційного призначення; тимчасове зберігання товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що перебувають під митним контролем, у приміщеннях, на відкритих та критих майданчиках уповноваженого оператора економічної діяльності; зняття митного забезпечення без отримання дозволу митниці; відправка товарів з приміщень, відкритих та критих майданчиків уповноваженого оператора економічної діяльності без пред'явлення їх митному органу відправлення.

- за сертифікатом на спрощення митних процедур: здійснення митного контролю в першочерговому порядку; розміщення товарів на складі тимчасового зберігання закритого типу без отримання дозволу митного органу; звільнення від надання гарантії при здійсненні внутрішнього митного транзиту товарів (крім підакцизних), якщо декларантом є уповноважений економічний оператор; митне оформлення товарів на об'єктах уповноваженого оператора економічної діяльності; подання однієї митної декларації, якщо протягом певного часу, погодженого з митним органом, товари неодноразово ввозяться на митну територію України або вивозяться за її межі однією особою за одним зовнішньоекономічним договором.

- за сертифікатом на спрощення митних процедур та щодо надійності і безпеки – усі спеціальні спрощення.

У Митному Кодексі визначено Умови отримання сертифіката уповноваженого економічного оператора (ст. 14 МКУ) та підстави його зупинення дії (ст.16 МКУ) або анулювання (ст. 17 МКУ).

4.7 Основні митні документи та порядок їх оформлення

Переміщення через митний кордон України товарів та інших предметів підлягає митному оформленню. Суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності у разі необхідності здійснювати митне оформлення будь-яких вантажів до моменту здійснення такого оформлення повинен звернутись до митного органу (вантажного відділу або митного поста) за місцем своєї державної реєстрації та стати на облік. Відсутність облікової картки суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності є підставою для відмови у митному оформленні вантажів.

До *митних документів* відносяться:

- документи, що опосередковують відношення між суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності та митним органом;
- документи, необхідні для переміщення товару через митний кордон.

До першої групи документів відносяться: вантажні митні декларації; попереднє повідомлення; декларація-зобов'язання; облікова картка суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності; лист-узгодження; договір про декларування на договірній основі; свідоцтво на право здійснення декларування на договірній основі; кваліфікаційне свідоцтво особи, уповноваженої на декларування; сертифікат походження товару; документи контролю за доставкою вантажу; довідка-розрахунок митної вартості тощо.

Основним документом, на підставі якого здійснюється митне оформлення експортно-імпортних операцій, є вантажна митна декларація (ВМД).

Вантажна митна декларація - заява, що містить відомості про товари і транспортні засоби, мету їх переміщення через митний кордон України або про зміну митного режиму щодо цих товарів, а також інформацію, необхідну для здійснення митного контролю, митного оформлення, митної статистики, нарахування митних платежів.

Застосовувана в Україні вантажна митна декларація (ВМД) відповідає зразкам, які використовуються у міжнародній практиці. Вона складається з 5 аркушів та містить 54 граф, частина з яких заповнюється декларантом, а частина - митним органом. Декларація містить відомості про відправника та одержувача товару, країну контракту (країну, у якій зареєстрована фірма-партнер), країну походження товару (для імпортера) чи країну призначення (для експортера), про умови постачання, про валюту контракту, транспорт, на якому повинен бути доставлений товар, про митницю, на якій він

має пройти оформлення, квоту, митну вартість товару та підстави стягнення мита та зборів.

Сертифікатом походження товару є документ, який використовується для підтвердження походження товару, як доказ того, що товар повністю виготовлений або підданий достатній переробці в конкретній державі. Форму сертифіката походження товару визначають умови міждержавних договорів України.

Сертифікати про походження товару видаються у разі вивезення і ввезення товару. При вивезенні товару з митної території України сертифікат про його походження видається у випадках, коли це відображено у національних правилах країни ввезення чи передбачено міжнародними договорами України.

Довідка про декларування валютних цінностей, доходів та майна, що належать резидентів України і перебувають за її межами, необхідна з метою контролю за вчасним надходженням на територію України валютних коштів за експортними контрактами. Видається регіональними управліннями Національного банку України та органами податкової інспекції.

TIR-Carnet (Книжка МДП) - міжнародний митний документ, що дає право перевозити вантажі через границі держав в опломбованих митницею кузовах автомобілів або контейнерах зі спрощенням митного очищення.

До другої групи документів належать різного виду **дозволи** органів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, *наприклад*, такі:

- ветеринарний сертифікат. Узгодження на ввезення ветеринарних препаратів. Узгодження на ввезення засобів захисту рослин;
- дозвіл на право ввезення відходів. Дозвіл на ввезення сільськогосподарської продукції. Дозвіл на ввезення (вивезення) підконтрольної продукції;
- ліцензія на імпорт. Ліцензія на експорт. Разова (індивідуальна) ліцензія на здійснення зовнішньоекономічної операції.
- висновок гомологічного центру. Ліцензія на ввезення цінних паперів;
- ліцензія на ввезення (вивезення) валюти;
- фітосанітарний сертифікат;
- сертифікат якості;
- ліцензія на право реалізації спеціальних технічних засобів негласного контролю.
- тощо.

4.8 Плата за митне оформлення товарів

Обов'язковим платежем при переміщенні вантажів через митний кордон є митні збори. Вони нараховуються за вантажною митною декларацією та справляються при кожному здійсненні митного оформлення товарів та інших предметів. Це платежі за:

- митне оформлення товарів;
- митне оформлення тимчасово ввезеного (вивезеного) майна;
- митне оформлення у разі транзиту іноземних товарів;
- митне оформлення у разі ввезення на митний ліцензійний склад;
- митне оформлення товарів та інших предметів у зонах митного контролю на територіях і в приміщеннях підприємств;
- перебування товарів та інших предметів під митним контролем.

Платниками митних зборів є юридичні та фізичні особи, що здійснюють митне оформлення. Нараховуються митні збори за фіксованими ставками, що вказуються в доларах США.

Так, за митне оформлення товарів та інших предметів при митній вартості:

- до 100 дол. США митні збори не справляються;
- від 100 до 1000 дол. США сплачується еквівалент 5 дол.

США;

- більше 1000 дол. США сплачується 0,2% митної вартості товарів та інших предметів, але не більше еквівалента 1000 дол. США.

Єдиний збір справляється з транспортних засобів вітчизняних та іноземних власників, визначених у статті 5 Закону України "Про запровадження єдиного збору, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України", які перетинають державний кордон, за здійснення у пунктах пропуску відповідно до законодавства митного (у разі транзиту вантажу і транспортного засобу), санітарного, ветеринарного, фітосанітарного, радіологічного та екологічного контролю вантажу і транспортного засобу, за проїзд транспортного засобу автомобільними дорогами та за проїзд автомобільного транспортного засобу з перевищенням встановлених загальної маси, осьових навантажень та (або) габаритних параметрів.

Єдиний збір справляється одноразово незалежно від режиму переміщення (ввезення, транзит), виду, місткості або загальної маси транспортних засобів за єдиним платіжним документом.

За митне оформлення товарів і транспортних засобів поза місцем розташування митних органів або поза робочим часом, встановленим для митних органів, митними органами із заінтересованих осіб справляється плата в порядку та у розмірах, установлених Кабінетом Міністрів України. В таблиці 4.2 наведено інформацію про розмір плати за митне оформлення товарів і транспортних засобів поза місцем розташування митних органів або по за робочим часом, установленим для митних органів.

Плату виконують у національній валюті за офіційним (обмінним) курсом Національного банку на дату подання митному органу ВМД до митного оформлення.

Таблиця 4.2

Розмір плати за митне оформлення товарів і транспортних засобів поза місцем розташування митних органів або поза робочим часом, установленим для митних органів

Назва операції		За одну годину роботи (незалежно від кількості посадових осіб митного органу, залучених до такого оформлення), євро
1.	Митне оформлення товарів і транспортних засобів поза місцем розташування митних органів:	
	у робочий час	20
	у надурочний, нічний час і вихідні дні	40
	у святкові та неробочі дні	50
2.	Митне оформлення товарів і транспортних засобів у місцях розташування митних органів поза робочим часом, установленим для митних органів:	
	у надурочний, нічний час і вихідні дні	40
	у святкові та неробочі дні	50

4.9 Декларування товарів: форми та процедури

Декларування здійснюється шляхом заявлення за встановленою формою (письмовою, усною, шляхом вчинення дій) точних відомостей про товари, мету їх переміщення через митний кордон України, а також відомостей, необхідних для здійснення їх митного контролю та митного оформлення. При застосуванні письмової форми декларування можуть використовуватися як

електронні документи, так і документи на паперовому носії (ст. 257 МКУ).

Електронне декларування здійснюється з використанням електронної митної декларації, засвідченої електронним цифровим підписом, та інших електронних документів або їх реквізитів у встановлених законом випадках.

Митна декларація та інші документи, подання яких митним органам передбачено Митним Кодексом, оформлені на паперовому носії та у вигляді електронних документів, мають однакову юридичну силу.

Умови й порядок декларування, перелік відомостей, необхідних для здійснення митного контролю та митного оформлення, визначаються Митним Кодексом. Положення про митні декларації та форми цих декларацій затверджуються Кабінетом Міністрів України, а порядок заповнення таких декларацій та інших документів, що застосовуються під час митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення, – центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері фінансів.

Митним кодексом України передбачено виключний перелік інформації, що зазначається в митній декларації, та встановлено, що митним органам забороняється вимагати внесення до митної декларації відомостей, відмінних від зазначених у такому переліку. До митної декларації вносяться такі відомості, у тому числі у вигляді кодів (ст. 257 МКУ):

1) заявлений митний режим, тип декларації та відомості про особливості переміщення;

2) відомості про декларанта, уповноважену особу, яка склала декларацію, відправника, одержувача, перевізника товарів і сторони зовнішньоекономічного договору (контракту) або іншого документа, що використовується в міжнародній практиці замість договору (контракту), а в разі якщо зовнішньоекономічний договір (контракт) укладено на підставі посередницького договору, – також про іншу, крім сторони зовнішньоекономічного договору (контракту), сторону такого посередницького договору;

3) відомості про найменування країн відправлення та призначення;

4) відомості про транспортні засоби комерційного призначення, що використовуються для міжнародного перевезення товарів та/або їх перевезення митною територією України під митним контролем, та контейнери;

- 5) відомості про товари:
- а) найменування;
 - б) звичайний торговельний опис, що дає змогу ідентифікувати та класифікувати товар;
 - в) торговельна марка та виробник товарів (за наявності у товаросупровідних та комерційних документах);
 - г) код товару згідно з УКТ ЗЕД;
 - ґ) найменування країни походження товарів (за наявності);
 - д) опис упаковки (кількість, вид);
 - е) кількість у кілограмах (вага бруто та вага нетто) та інших одиницях виміру;
 - є) фактурна вартість товарів;
 - ж) митна вартість товарів та метод її визначення;
 - з) відомості про уповноважені банки декларанта;
 - и) статистична вартість товарів;
 - б) відомості про нарахування митних та інших платежів, а також про застосування заходів гарантування їх сплати:
 - а) ставки митних платежів;
 - б) застосування пільг зі сплати митних платежів;
 - в) суми митних платежів;
 - г) офіційний курс валюти України до іноземної валюти, у якій складені рахунки, на день подання митної декларації;
 - ґ) спосіб і особливості нарахування та сплати митних платежів;
 - д) спосіб забезпечення сплати митних платежів (у разі застосування заходів гарантування їх сплати);
 - 7) відомості про зовнішньоекономічний договір (контракт) або інший документ, що використовується в міжнародній практиці замість договору (контракту), та його основні умови;
 - 8) відомості, що підтверджують дотримання встановлених законодавством заборон та обмежень щодо переміщення товарів через митний кордон України;
 - 9) відомості про документи, що надаються для митного контролю разом з митною декларацією відповідно до статті 335 цього Кодексу;
 - 10) довідковий номер декларації (за бажанням декларанта).

Митним органам забороняється вимагати внесення до митної декларації інших відомостей, ніж зазначені у цій статті.

Перелік товарів, що не підлягають обов'язковому письмовому декларуванню, встановлюється Митним Кодексом та іншими законодавчими актами України.

Передбачено подання разом з митною декларацією тільки рахунка або іншого документа, який визначає вартість товару, і декларації митної вартості (ст. 264 ч.2 МКУ). При цьому декларація митної вартості не надається у разі декларування партій товарів, митна вартість яких не перевищує еквівалент 5000 євро (ст. 52 МКУ).

Основні **форми** декларування: письмова та усна. Законодавство передбачає можливість застосування інших форм декларування, наприклад, шляхом здійснення конклюдентних дій.

У сучасній митній практиці декларування через здійснення конклюдентних дій практикується в міжнародних аеропортах, де організована система "зелених коридорів". Пасажир, не складаючи письмової декларації, самим фактом вибору "зеленого коридору" заявляє митниці про відсутність товарів, що підлягають оподаткуванню або заборонених до ввезення (вивезення) товарів.

Як правило, усне декларування допускається при митному оформленні ручної поклажі й особистого багажу пасажирів.

Митне законодавство передбачає декілька варіантів **процедури декларування:**

1) *шляхом подання в митний орган вантажної митної декларації ВМД;*

2) *шляхом подання в митний орган письмової заяви, складеної в довільній формі, щодо товарів, з яких не стягуються мито і податки і не застосовуються заходи економічної політики.*

Якщо декларант або уповноважена ним особа не володіє точними відомостями про характеристики товарів, необхідні для заповнення митної декларації у звичайному порядку, вона може подати митному органу *тимчасову митну декларацію* на такі товари за умови, що вона містить дані, достатні для поміщення їх у заявлений митний режим, та під зобов'язання про подання додаткової декларації у строк не більше 45 днів з дати оформлення тимчасової митної декларації (ст. 260 ч. 1 МКУ). Періодична митна декларація може подаватися на регулярне переміщення через митний кордон України товарів однією і тією ж особою на одних і тих же умовах та підставах протягом не більше 180 днів та під зобов'язання про подання додаткової декларації на товари, переміщені за періодичною митною декларацією протягом попереднього календарного місяця, у порядку та на умовах, встановлених Кабінетом Міністрів України (ст. 260 ч. 4 МКУ).

За спрощеною формою відбувається декларування при переміщенні фізичними особами товарів не з комерційною метою.

Товари і транспортні засоби, що переміщуються через митний кордон України, декларуються митному органу, який здійснює митне оформлення цих товарів і транспортних засобів.

Митна декларація подається митному органу, який здійснює митне оформлення, протягом 10 робочих днів з дати доставлення товарів і транспортних засобів у митний орган призначення.

Товари, що переміщуються через митний кордон України громадянами, декларуються митному органу одночасно з пред'явленням цих товарів.

Декларантами мають право виступати (ст. 265 МКУ):

1) при переміщенні товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України або при зміні митного режиму щодо товарів на підставі зовнішньоекономічного договору, укладеного резидентом, – резидент, яким або від імені якого укладено цей договір;

2) в інших випадках – особа, яка відповідно до законодавства України має право вчиняти щодо товарів, транспортних засобів комерційного призначення юридично значущі дії від свого імені.

З дозволу митного органу відомості, зазначені у митній декларації, можуть бути змінені чи доповнені, а подана митна декларація відкликана.

Митним Кодексом закріплюються чіткі підстави для відмови в митному оформленні та обов'язки митниці надати вичерпні роз'яснення. Кожна відмова у прийнятті митної декларації оформлюється шляхом заповнення картки відмови в прийнятті митної декларації за формою, встановленою центральним органом виконавчої влади у сфері митної справи. Один примірник зазначеної картки невідкладно вручається (надсилається) декларанту або уповноваженій ним особі.

Декларант може виправляти помилки, змінювати, відкликати та визнавати декларацію недійсною. Допущення у митній декларації помилок, які не призвели до неправомірного звільнення від сплати митних платежів або зменшення їх розміру, до незабезпечення дотримання заходів тарифного та/або нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, не тягне за собою застосування санкцій, передбачених кодексом та іншими актами законодавства України, крім випадків, якщо особа систематично (більше двох разів протягом місяця) допускає у митній декларації помилки, зазначені вище

4.10 Митна вартість та методи її визначення

Митна вартість є основною базою для розрахунку усіх платежів, що здійснюються на митниці.

Згідно ст. 49 Митного кодексу України *митною вартістю* товарів, які переміщуються через митний кордон України, є вартість товарів, що використовується для митних цілей, яка базується на ціні, що фактично сплачена або підлягає сплаті за ці товари.

Митна вартість товарів, які переміщуються через митний кордон України, визначається декларантом відповідно до положень Митного кодексу.

Митна вартість товарів і метод її визначення заявляються (декларуються) митному органу декларантом під час переміщення товарів через митний кордон України шляхом подання декларації митної вартості.

Порядок та умови декларування митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України, встановлюються Кабінетом Міністрів України, а порядок заповнення декларацій митної вартості – Митним Кодексом.

У митному Кодексі визначено, що основним методом визначення митної вартості є метод за ціною договору, при чому, перехід на інші методи регламентовано. МКУ чітко визначає документи, що подаються декларантом для підтвердження заявленої митної вартості (ст. 53) та підстави коригування митної вартості товарів (ст. 55).

Таким чином, визначення митної вартості товарів, які ввозяться в Україну відповідно до митного режиму імпорту, здійснюється за такими методами:

1) основний – за ціною договору (контракту) щодо товарів, які імпортуються (вартість операції) (більш детально – ст. 58 МКУ);

2) другорядні:

а) за ціною договору щодо ідентичних товарів(більш детально – ст. 59 МКУ);

б) за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів(більш детально – ст. 60 МКУ);

в) на основі віднімання вартості(більш детально – ст. 62 МКУ);

г) на основі додавання вартості (обчислена вартість) (більш детально – ст. 63 МКУ);

г) резервний (більш детально – ст. 64 МКУ).

Митною вартістю товарів, що ввозяться в Україну відповідно до митних режимів, відмінних від режиму імпорту, є ціна товару,

зазначена у рахунку-фактурі чи рахунку-проформі. Визначення митної вартості товарів, що ввозяться на митну територію України та поміщуються в митні режими, відмінні від режиму імпорту (крім митного режиму транзиту) зі справлянням митних платежів, здійснюється відповідно до глави 9 Митного Кодексу

Митною вартістю товарів, що вивозяться за межі митної території України, є ціна товару, зазначена у рахунку-фактурі чи рахунку-проформі (ст. 66 МКУ).

До митної вартості товарів, що вивозяться (експортуються), також включаються фактичні витрати, якщо вони не були раніше до неї включені:

а) на навантаження, вивантаження, перевантаження, транспортування та страхування до пункту перетинання митного кордону України;

б) комісійні та брокерські винагороди;

в) ліцензійні та інші платежі за використання об'єктів права інтелектуальної власності, які покупець повинен прямо чи побічно здійснити як умову продажу (експорту) товарів, які оцінюються.

Обчислення митної вартості здійснюється насамперед на основі ціни угоди, тобто фактурної вартості товару.

Фактурна вартість (або контрактна вартість) - це ціна товару, що обумовлена в контракті та в рахунку-фактурі.

Розрахунок митної вартості виконується з урахуванням умов поставки товару відповідно до інтерпретації Міжнародних комерційних термінів Incoterms (International Commercial Terms) виходячи з того, які саме витрати включені продавцем до рахунку-фактури і коли вони зроблені: до перетину митного кордону чи після нього. Детальніше з умовами Incoterms ми познайомимось в наступному параграфі.

4.11 Мета і сфера застосування правил інтерпретації міжнародних торговельних термінів Incoterms (2000, 2010)

Інкотермс (англ. International Commercial Terms) є міжнародні правила по тлумаченню найбільш широко використовуваних торговельних термінів в області зовнішньої торгівлі. Міжнародні торгові терміни - це стандартні умови договору міжнародної купівлі-продажу.

Використання Інкотермс дозволяє уникнути або у значній мірі скоротити невизначеність різної інтерпретації таких термінів у різних країнах. Інкотермс регулюють ряд найбільш важливих, принципових,

базових питань, пов'язаних з організацією доставки товару до місця призначення, любий базис поставки регулює три ключових «транспортних» питання, без яких доставка товару до місця призначення не може бути здійснена. Це:

1. Розподіл між продавцем і покупцем транспортних витрат з доставки товару, тобто визначення, які витрати і доки несе продавець, і які, починаючи з якого моменту, - покупець.

2. Момент переходу з продавця на покупця ризиків пошкодження, втрати або випадкової загибелі вантажу.

3. Дату поставки товару, тобто визначення моменту фактичної передачі продавцем товару в розпорядження покупця або його представника - наприклад, транспортної організації - і, отже, виконання або невиконання першим своїх зобов'язань щодо строків поставки.

Для вирішення проблем, які стосуються перевезень, Міжнародна торгова палата опублікувала вперше в 1936 році звід міжнародних правил для точного визначення торговельних термінів. Ці правила відомі як «Інкотермс 1936». Поправки і доповнення були пізніше зроблені в 1953, 1967, 1976, 1980, 1990, 2000 році. З 1 січня 2011 року набули чинності нові Інкотермс-2010 у світі, 26 травня 2011 року в Україні (дата друку Указу Президента №589/2011 від 19.05.2011 в газеті «Урядовий кур'єр»).

Таблиця 4.3

Класифікація умов Інкотермс – 2010 зі змінами до Інкотермс – 2000

Категорія	Термін	Вид транспорту	Характеристика
Категорія Е Відвантаження	EXW	Будь-які види транспорту	EX Works (... named place) Франко завод (... назва місця) Перехід ризиків: в момент передачі товару на складі продавця Експортні митні формальності: Відповідальність покупця Імпортні митні формальності: Відповідальність покупця
Категорія F Основна перевезення не оплачена продавцем	FCA	Будь-які види транспорту	Free Carrier (... named place) Франко перевізник (... назва місця) Перехід ризиків: в момент передачі перевізнику на складі продавця Експортні митні формальності: Відповідальність продавця Імпортні митні формальності: Відповідальність покупця
	FAS	Морські та внутрішні водні перевезення	Free Alongside Ship (... named port of shipment) Франко вздовж борту судна (... назва порту відвантаження) Перехід ризиків: у момент розміщення товару вздовж борту судна Експортні митні формальності: Відповідальність продавця Імпортні митні формальності: Відповідальність покупця
	FOB	Морські та внутрішні водні	Free On Board (... named port of shipment) Франко борт (... назва порту відвантаження) Перехід ризиків: з моменту повного вантаження на борт

		перевезення	судна Експортні митні формальності: Відповідальність продавця Імпортні митні формальності: Відповідальність покупця
Категорія С Основне перевезення оплачено продавцем	CFR	Морські та внутрішні водні перевезення	Cost and Freight (... named port of destination) Вартість і фрахт (... назва порту призначення) Перехід ризиків: З моменту повного вантаження на борт судна Експортні митні формальності: Відповідальність продавця Імпортні митні формальності: Відповідальність покупця
	CIF	Морські та внутрішні водні перевезення	Cost, Insurance and Freight (... named port of destination) Вартість, страхування і фрахт (... назва порту призначення) Перехід ризиків: З моменту повного вантаження на борт судна Експортні митні формальності: Відповідальність продавця Імпортні митні формальності: Відповідальність покупця
	CIP	Будь-які види транспорту	Carriage and Insurance Paid To (... named place of destination) Фрахт / перевезення та страхування оплачені до (... назв.місця призначення) Перехід ризиків: У момент доставки / передачі перевізнику Експортні митні формальності: Відповідальність продавця Імпортні митні формальності: Відповідальність покупця
	CPT	Будь-які види транспорту	Carriage Paid To (... named place of destination) Фрахт / перевезення оплачені до (... назва місця призначення) Перехід ризиків: У момент доставки / передачі перевізнику Експортні митні формальності: Відповідальність продавця Імпортні митні формальності: Відповідальність покупця
Категорія D Доставка	DAT	Будь-які види транспорту	Delivered At Terminal (... named terminal of destination) Постачання на терміналі (... назва терміналу) Перехід ризиків: У момент доставки товару на термінал покупця Експортні митні формальності: Відповідальність продавця Імпортні митні формальності: Відповідальність покупця
	DAP	Будь-які види транспорту	Delivered At Point (... named point of destination) Постачання в пункті (... назва пункту) Ризики: У момент доставки товару в пункт зазначений покупцем Експортні митні формальності: Відповідальність продавця Імпортні митні формальності: Відповідальність покупця
	DDP	Будь-які види транспорту	Delivered Duty Paid (... named place of destination) Постачання з оплатою мита (... назва місця призначення) Перехід ризиків: В момент передачі товару в розпорядження покупця Експортні митні формальності: Відповідальність продавця Імпортні митні формальності: Відповідальність продавця
	DDU	Будь-які види транспорту	Виключений з Інкотермс 2010 Delivered Duty Unpaid (... named place of destination) Поставка без оплати мита (... назва місця призначення)
	DAF	Будь-які види транспорту	Виключений з Інкотермс 2010 Delivered At Frontier (... named place) Поставка до кордону (... назва місця поставки)
	DEQ	Морські та внутрішні водні перевезення	Виключений з Інкотермс 2010 Delivered Ex Quay (... named port of destination) Поставка з пристані (... назва порту призначення)
	DES	Морські та внутрішні водні перевезення	Виключений з Інкотермс 2010 Delivered Ex Ship (... named port of destination) Поставка з судна (... назва порту призначення)

Нова версія Інкотермс 2010 була опублікована Міжнародною торговою палатою (International Chamber of Commerce) та широко застосовується в статусі звичаю міжнародної торгівлі з 1 січня 2011 року поряд зі старими збірниками правил, серед яких найбільш популярні Інкотермс 1990 і Інкотермс 2000.

Терміни Інкотермс розділяють на 4 групи:

1. Група E - Місце відправлення (Departure)
2. Група F - Основне перевезення не оплачено (Main Carriage Unpaid)
3. Група C - Основне перевезення оплачено (Main Carriage Paid)
4. Група D - Доставка (Arrival)

Базисні умови спрощують складання й узгодження контрактів, допомагають контрагентам знайти способи розподілу відповідальності та вирішення неузгодженостей, що виникають у контрактній діяльності. Особливості базисних умов регламентовані міжнародною практикою.

Базисні умови поставки залежно від способу перевезення включають:

- всі види перевезення (морський, автомобільний, залізничний та авіаційний транспорт) для умов EXW, FCA, CPT, CIP, DDU, DDP;
- перевезення морським транспортом - FAS, FOB, CFR, CIF, DES, DEQ;
- перевезення залізничним та автомобільним транспортом - DAF.

Наведені в Інкотермс торгові терміни становлять універсальний набір умов, знання та застосування яких полегшує здійснення торгових операцій. Однак, потрібно враховувати, що використання правил Інкотермс має низку таких особливостей:

- Інкотермс не регулює наслідки, які може мати контракт щодо права власності на товар, і не містить засобів правового захисту у разі порушення контракту однією зі сторін;
- тільки пряме посилання на застосування умов Інкотермс у тексті контракту є підставою для тлумачення цього контракту відповідно до Інкотермс (наприклад: "При тлумаченні даного контракту мають силу умови Інкотермс у редакції 1990 р.");

- при наявності у контракті посилання на умови Інкотермс і водночас статей, які суперечать їм або обмежують їх, такі статті є переважними.

4.12 Мито як інструмент економічного регулювання

Кожна держава бере активну участь у розвитку ЗЕД шляхом цілеспрямованого впливу на певні сфери й об'єкти цієї діяльності. Цей вплив здійснюється за допомогою комплексу інструментів регулювання. Найважливішими інструментами регулювання зовнішньоекономічної діяльності є мито та нетарифні торговельні обмеження. Мито є найдавнішим інструментом торговельної політики. У загальному мито - це податок, який держава накладає на товар, що перетинає державний кордон або кордон митної зони.

Раніше мито служило насамперед фіскальним цілям - отриманню державних доходів. Воно належить до найстаріших джерел доходів держави. Однак мито є не тільки джерелом доходів держави, але перешкодою для торгівлі. Нарахування мита штучно підвищує ціну товарів при переміщенні їх через кордон, що впливає на попит та пропозицію. Мотиви нарахування мита для:

- формування доходів держави (фіскальний мотив);
- захисту вітчизняних товаровиробників;
- захисту економіки країн, що розвиваються;
- захисту молодих галузей вітчизняної економіки;
- захисту вітчизняних виробників;
- перерозподілу доходів;
- реалізації позаекономічних мотивів (національний престиж, національна безпека тощо).

Митний тариф є головним економічним регулятором зовнішньої торгівлі та представляє собою систематизований перелік мита, яким обкладаються товари при імпорті чи експорті з даної країни.

Основні *завдання* митного тарифу:

- ✓ захист національних виробників від іноземної конкуренції;
- ✓ надходження коштів у державний бюджет;
- ✓ поліпшення умов доступу національних товарів на іноземні ринки;
- ✓ регулювання стану платіжного балансу країни.

Можна виділити такі *функції* митного тарифу :

- *фіскальна* (формує дохідну частину бюджету);
- *стимулююча* (стимулює збільшення експорту);
- *регулятивна* (регулює раціональну структуру експорту

та імпорту);

- *захисна* (захищає національних виробників від іноземної конкуренції);

- *політична* (здійснює економічний тиск на інші держави шляхом збільшення митних тарифів або чи надає їм митні пільги).

Основним об'єктом регулювання митного тарифу є зовнішньоторговельний оборот, тобто операції з експорту та імпорту товарів. Завдяки митному тарифу відбувається раціоналізація товарної структури, підтримується оптимальне співвідношення валютних доходів та витрат держави.

Митний тариф також є інструментом державного регулювання цін так як існують певні відмінності між внутрішніми і світовими цінами, зумовлені наявністю різного рівня витрат на виробництво та різницею в системі оподаткування.

Так як митний тариф можна розглядати як податок то він завжди виконує фіскальну функцію.

Переважною функцією застосування митного тарифу є захист національного ринку від іноземної конкуренції. Так високі митні тарифи знижують ефективність зовнішньоекономічних операцій або взагалі роблять їх недоречними для іноземних виробників.

4.13 Митний тариф України

Митний тариф України - це систематизований звід ставок мита, яким обкладаються товари та інші предмети, що ввозяться на митну територію України або вивозяться за межі цієї території.

Митний тариф України встановлює на єдиній митній території України обкладення митом предметів, що ввозяться на митну територію України або вивозяться з цієї території. Він базується на міжнародно-визнаних нормах та розвивається у напрямі максимальної відповідності до загальноприйнятих у міжнародній практиці принципів і правил митної справи.

Ставки митного тарифу України є єдиними для всіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності незалежно від форм власності, організації господарської діяльності й територіального розташування, за винятком випадків, передбачених законами України та її міжнародними договорами, та затверджується Верховною Радою України за поданням Кабінету Міністрів України.

Митний тариф містить деталізований перелік товарів, що оподатковуються митом з наведенням способу нарахування, ставки мита, а також коефіцієнтів надбавок і знижок та переліку товарів,

заборонених до ввезення, вивезення і транзиту відповідно до товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності. Його можна розглядати також як конкретну ставку мита, яка застосовується при ввезенні певного товару на митну територію країни чи вивезенні його за її межі.

Правила оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України, митом, крім особливих видів мита, встановлюються Митним Кодексом та міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Правила оподаткування особливими видами мита встановлюються законами України "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту", "Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту", "Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну".

4.14 Види мита та митних ставок

Мито – це загальнодержавний податок, встановлений Податковим та Митним Кодексами, законів України та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України (ст. 271 МКУ).

Класифікація видів мит за різними ознаками представлена в таблиці 4.4, що складена на основі дослідження законодавства України.

Таблиця 4.4

Класифікація видів мит за ознаками

Вид мита	Характеристика
<i>За напрямом руху</i>	
Експортне (вивізне)	Вивізне мито нараховується на товари та інші предмети при їх вивезенні за межі митної території України
Імпортне (ввізне)	Нараховується на товари та інші предмети при їх ввезенні на митну територію країни
Транзитне	Встановлюється стосовно товарів, які переміщуються через територію країни до інших держав, використовується дуже рідко, як правило, як інструмент «торговельної війни»
<i>За способом нарахування</i>	
Адвалерне	Нараховується у відсотках до митної вартості товарів та інших предметів, які обкладаються митом
Специфічне	Нараховується у встановленому грошовому розмірі на одиницю товарів та інших предметів, які обкладаються митом
Комбіноване	Поєднує обидва (адвалерне та специфічне) види митного обкладення, нараховується за більшою ставкою
Змішане	Одночасне застосування як специфічної, так і адвалерної ставки
<i>За періодом застосування</i>	
Постійне	Мито, яке не змінюється залежно від часу застосування, є

	незмінним упродовж періоду дії встановленої ставки мита, більшість митних ставок є постійними.
Сезонне	На окремі товари та інші предмети може встановлюватися сезонне ввізне і вивізне мито на строк не більше чотирьох місяців з моменту їх встановлення
<i>За принципом обмеження</i>	
Спеціальне	Захисний захід, якщо товари ввозяться на митну територію України у таких кількостях або на таких умовах, які завдають чи загрожують завдати шкоди вітчизняним виробникам подібних або безпосередньо конкуруючих товарів.
Антидемпінгове	Застосовується у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом демпінгу, які заподіють шкоду національному товаровиробнику
Компенсаційне	Застосовується у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом субсидованого імпорту, яке заподіє шкоду національному товаровиробнику
<i>За метою та функціональністю</i>	
Фіскальне	Встановлюється для забезпечення надходжень коштів від зовнішньоекономічних операцій до бюджету країни
Протекціоністське	Спрямоване на захист національного виробника і є дискримінаційним стосовно товарів іноземного виробництва, тому застосовується здебільшого у формі імпортного мита
Преференційне	Передбачає особливі переваги щодо розміру ставок, які надаються іншим державам, головним чином з торговельно-політичними цілями
<i>За типами митних ставок</i>	
Стале	Митні ставки, які встановлюються державними органами і не можуть змінюватися залежно від обставин. Більшість країн світу мають митні тарифи з постійними ставками.
Змінне	Митні ставки, які можуть змінюватися за певних обставин (при зміні рівня світових та внутрішніх цін, рівня державних субсидій)
<i>За походженням</i>	
Автономне	Встановлюється державою самостійно, без будь-яких зобов'язань перед іншою країною та застосовується до предметів і товарів незалежно від їх походження
Конвенційне	Встановлюється на базі двосторонньої або багатосторонньої угоди з іншими державами, або угоди про створення Митного союзу, не може бути змінено державою в односторонньому порядку
<i>За впливом</i>	
Номінальне	Ставки, що вказуються в митному тарифі
Реальне	Реальний рівень мита на кінцеві товари, що розраховуються з врахуванням усіх факторів, які впливають на процес формування митного тарифу

Розглянемо особливості застосування та нарахування різних видів мита, використовуючи положення розділу IX Митного Кодексу України.

Ввізне (імпортне) **мито** є диференційованим:

- до товарів та інших предметів, що походять з держав, які входять разом з Україною до митних союзів або утворюють з нею спеціальні митні зони, і в разі встановлення будь-якого спеціального преференційного митного режиму згідно з міжнародними договорами за участю України, застосовуються преференційні ставки ввізного мита, передбачені Митним тарифом України;

- до товарів та інших предметів, що походять з країн або економічних союзів, які користуються в Україні режимом найбільшого сприяння, котрий означає, що іноземні суб'єкти господарської діяльності цих країн або союзів мають пільги щодо мит, за винятком випадків, коли зазначені мита та пільги щодо них встановлюються в рамках спеціального преференційного митного режиму, застосовуються пільгові ставки ввізного мита, передбачені Митним тарифом України;

- до решти товарів та інших предметів застосовуються повні (загальні) ставки ввізного мита, передбачені Митним тарифом України.

На окремі товари може встановлюватися **сезонне** мито на строк не менше 60 та не більше 120 послідовних календарних днів з дня встановлення сезонного мита.

У випадках, передбачених законами України (якщо інше не передбачено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України), з метою захисту економічних інтересів України та українських товаровиробників у разі ввезення товарів на митну територію України, незалежно від інших видів мита, можуть застосовуватися особливі види мита (ст. 275 МКУ):

- 1) спеціальне мито;
- 2) антидемпінгове мито;
- 3) компенсаційне мито.

Особливі види мита встановлюються на підставі рішень Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі про застосування антидемпінгових, компенсаційних або спеціальних заходів, прийнятих відповідно до законів України "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту", "Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту", "Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну".

Спеціальне мито встановлюється:

1) як засіб захисту національного товаровиробника, у разі якщо товари ввозяться на митну територію України в обсягах та/або за

таких умов, що їх ввезення заподіює або створює загрозу заподіяння значної шкоди національному товаровиробнику;

2) як заходи у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії інших держав, митних союзів та економічних угруповань, які обмежують реалізацію законних прав та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України.

Антидемпінгове мито встановлюється відповідно до Закону України "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту" у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом демпінгу, що заподіює шкоду або створює загрозу заподіяння шкоди національному товаровиробнику.

Компенсаційне мито встановлюється відповідно до Закону України "Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту" у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом субсидованого імпорту, що заподіює шкоду або створює загрозу заподіяння шкоди національному товаровиробнику.

Номінальна ставка митного тарифу може бути тільки додатною, реальна ставка може бути як додатною, так і від'ємною у випадку, якщо тариф на імпорتنі компоненти значно перевищує кінцеву продукцію.

При розробці ставок національних митних тарифів мають ураховуватись такі **критерії визначення номінального мита**:

- різниця між внутрішніми та світовими цінами;
- інтереси національних виробників та споживачів;
- можливість заміни Імпортної продукції вітчизняною;
- інтереси збереження прямих зв'язків, виробничої кооперації;
- заохочення або стримування імпорту товарів залежно від ступеня їхньої обробки;
- сприяння виробництву товарів експортного призначення через систему пільг на імпорт сировини та компонентів;
- доцільність обмеження імпорту окремих товарів або підвищення прибутків Державного бюджету від оподаткування імпорту;
- можливість маневрування рівнем мита в перебігу міждержавних та торговельних переговорів для отримання зустрічних поступок.

Мито нараховується митним органом України відповідно до положень Митного Кодексу і ставок Митного тарифу України, чинними на день подання митної декларації, і сплачується як у валюті України, так і в іноземній валюті, яку купує Національний банк

України.

Мито вноситься до державного бюджету України.

При визначенні митної вартості і сплаті мита іноземна валюта перераховується у валюту України за курсом Національного банку України, який застосовується для розрахунків по зовнішньоекономічних операціях і діє на день подання митної декларації.

Базою оподаткування митом товарів, що переміщуються через митний кордон України, є:

- 1) для товарів, на які законом встановлено адвалорні ставки мита, – митна вартість товарів;
- 2) для товарів, на які законом встановлено специфічні ставки мита, – кількість таких товарів у встановлених законом одиницях виміру.

В Україні застосовуються такі види ставок мита:

- 1) адвалорна – у відсотках до встановленої бази оподаткування;
- 2) специфічна – у грошовому розмірі на одиницю бази оподаткування;
- 3) комбінована, що складається з адвалорної та специфічної ставок мита.

Стосовно товарів, що переміщуються через митний кордон України, застосовують **три види ставок мита**:

- преференційні;
- пільгові;
- повні.

Допускається встановлення **преференцій** щодо ставок Єдиного митного тарифу України у вигляді звільнення від обкладення митом, зниження ставок мита або встановлення квот на преференційне ввезення щодо товарів та інших предметів, які: походять з держав, що утворюють разом з Україною митний союз або зону вільної торгівлі; обертаються в прикордонній торгівлі.

Допускається **безмитне** ввезення та вивезення або **пільгове** обкладення митом товарів, які:

- ввозяться у спеціальні митні зони на території України для кінцевого споживання в цих зонах;
- вивозяться із спеціальних митних зон для споживання за межами митної території України та походять з цих зон.

Розмір пільг і порядок їх надання встановлюються Верховною Радою України згідно з законами України про спеціальні митні зони шляхом прийняття окремого закону для кожної з таких зон.

Повні ставки – по всіх інших товарах.

Отже, використовуючи запропоновану класифікацію, митний тариф, який застосовується на практиці, можна систематизувати за різними критеріями.

Процес **застосування митного тарифу** потребує використання таких необхідних компонентів :

- товарної класифікації товарів та предметів;
- методів оцінки вартості товарів та предметів;
- визначення країни походження товарів;
- процедур застосування митних ставок.

В попередніх параграфах ми розглянули УКТЗЕД, методи оцінки вартості товарів та процедури застосування митних ставок.

Країною походження товару вважається країна, в якій товар був повністю вироблений або підданий достатній переробці відповідно до критеріїв, встановлених Митним Кодексом (ст.36). При цьому під країною походження товару можуть мати на увазі групу країн, митні союзи країн, регіон чи частину країни, якщо є необхідність їх виділення з метою визначення походження товару.

Відомості про країну походження товару, що переміщується через митний кордон України, зазначаються в митній декларації, яка подається митному органу під час здійснення митного оформлення у визначеному законодавством порядку та випадках.

Декларант визначає країну походження товару, що переміщується через митний кордон України, на підставі **сертифіката про походження товару, засвідченої декларації про походження товару, декларації про походження товару, сертифіката про регіональне найменування товару**, що подається митному органу для підтвердження цих відомостей. Подання сертифіката є обов'язковим у випадках, передбачених Митним Кодексом України.

Сертифікат походження товару видається Торгово-промисловою палатою України.

До товарів, походження яких достовірно не встановлене, може бути застосовано (поновлено) режим найбільшого сприяння чи преференційний режим за умови отримання належного підтвердження їх походження не пізніше, ніж через рік після поставки товару.

Правила оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України, іншими (крім мита) митними платежами встановлюються Податковим кодексом України.

Контрольні питання до вивчення розділу

1. Які основні законодавчі акти України визначають її митну політику?
2. Що передбачає митно-тарифне регулювання?
3. На базі яких принципів здійснюється митне регулювання в Україні?
4. Визначте основних регуляторів митної справи в Україні.
5. Яка мета створення та основні завдання Державної митної служби України?
6. Сформулюйте основні завдання та визначте форми митного контролю.
7. Для чого визначається митний режим і які його види?
8. Чим відрізняється фактурна вартість товарів від їх митної вартості?
9. Яка різниця між Інкотермс-2010 та Інкотермс-2000?
10. Чому мито – це інструмент економічного регулювання?
11. Як реалізується стимулююча функція митного тарифу?
12. Ставки Єдиного митного тарифу України однакові чи різні для всіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності?
13. Чим відрізняється адвалерне мито від специфічного?
14. Сформулюйте відмінності між номінальним та реальним митом?
15. У яких випадках використовуються преференційні, пільгові або повні митні ставки?